

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris.
Theologia Universa**

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Cap. VII. De Septimo, Octavo, Nono, Decimo præcepto, sive de Jure &
Justitia, de Furto, Rapina &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38477

CAPUT VII.

De Præcepto VII. VIII. IX. Non
Furtum facies &c.

De Furto, Rapina, &c.

rati pro se, aliisque dirigendis in hac materia, præ ceteris anxia, & frequenti, sæpe non satis advertunt.

Notandum 2. Documenta quæ hic appono, Auditorum esse apud omnes probatissimorum, non enim pro meis tantum tradere præsumerem.

S. Bernardus apud *Rodriguez* Part. 2. Cap. 20. sic docet. Molesta est lucta, sed fructuosa: quia si habet poenam, habet & coronam; non nocet sensus ubi non est consensus: imo quod resistentem fatigat, vincentem coronat.

Item, *Blosius Abbas* & *Asceta* celeberrimus, Qui, inquit, delectatur vanè sibi placere, quamvis solum semel fiat, pejus est in oculis Dei, quam si multos annos similes pateretur motus quantumlibet mali sunt, si consensum non præbet. Ideoque non est quod tristetur aut magni faciat sensus vel cogitationes has: & in insipientes potes te habere quasi non per te, sed alium transierint. Et potes tibi persuadere (ait Sanctus quidam) eas extra te fieri: cogitationes enim pravæ in te sunt si illis consentias, & non aliter: & si non consenseris, domum tuam ingressæ non sunt, sed solum foris ostium tuum pulsarunt.

Alphonus Rodriguez vitæ spiritualis singularis Magister Part. 2. Cap. 20. Considerandum, inquit, aliquos esse qui gravi tristitia & dolore afficiuntur dum se turpibus & inhonestis cogitationibus vexari nimis advertunt, sic ut sibi persuadeant se à Deo desertos, & iram ejus in se inflammata, quod talia in mentem veniant: qui magnus error est, quod probat, & sic prodicit.

Aliqui quid sibi in his agendum ignorant ut expellant, compellendo tempora, contrahendo frontem, movendo caput, claudendo oculos: & subinde nisi dicant, nolo, videntur sibi consensisse. *Majus est* damnum quo quis se hoc agendi modo afficit, quam quod à tentatione patitur. Id diabolus petit, qui probe novit illos longissimè à consensu abesse. Idem illi non parvo sed magno lucro est: nec negotium est quod in gnâ vehementiâ peragendum sit.

Sancti & vitæ specialibus magistri docent modum his resistendi non esse ut pugnetur quo fugentur, fatigando & vim sibi inferendo imaginatione, sed solum illas parvi faciendo, quod declarant quibusdam similitudinibus, ut dum caniculi latrant, si eos nihili facias &c.

Ideoque optimum in his remedium inquit est, eos flocci pendere: vel faciendum monent ut is cui ventus multum pulveris in faciem conjicit, ille vero hoc nihili faciat, sed occludit oculos & progreditur. Et ad majorem eorum qui his tentationibus vexantur consolationem, utque tandem aliquando inducantur hoc remedio uti, monent Sancti, quod quantumlibet perverse sint cogitationes, nihil tamen easdem faciendas, sed quo deteriores sunt tanto minoris illas ducendas, quod non tam sunt periculosa. De S. Catharina Senensis, aliisque Sanctis ac timoratis exempla in hoc solida apponit.

Hæc, inquam, instructio pro personis timoratis, qui actu peccati timorem, & horrorem habent, non ita convenit libertinis, & labi consuetis, quibus potius contra consensum voluntas firmanda est per considerationem mortis, inferni, æternitatis, de quibus supra.

De hoc, & similibus, Documenta plura traduntur supra de Conscientia Scrupulosa in hoc Tomo 2. Tract. 1. Cap. 1. ad Pag. 5.

1. Furtum est occulta rei alienæ ablatio, invito rationabiliter Domino: si fiat cum aperta violentia, dicitur rapina, quæ à furto specie distinguitur.

2. Furtum non est, in extrema vel gravissima necessitate propriâ vel alienâ accipere ex re alterius, quantum hic & nunc necessarium est ad subveniendum necessitati, neque obligatio est postea restituendi. Aliiter sentiendum in hoc de necessitate gravi, juxta dicta hic Tom. 2. Tract. 1. Quest. 9.

3. Quantitas requisita ad furtum mortale, æstimanda est ex prudentum judicio considerata pecuniæ raritate, & personâ furto læsâ. Non malè rem determinare videretur, qui statueret quantitatem censeri gravem, quæ æquaret stipendium diurnum honesti artificis; solent enim homines laborem illum, ejusque pretium pro re notabili æstimare. Ita etiam docuit hic *Lud. Scilders*, & in suis dictatis plures alii Lovanii eruditi Professores.

Laxior est *Sotus*. *Corona Navarrus* de furto, Num. 3. qui docent mortale non esse lautas divitias possidenti auferre tres argenteos. Respectu hominis quantumvis ditissimi unum vel alterum aureum materiam gravem conficere censet *Bonavina* alique.

4. Potest etiam in re modica aliquando grave peccatum admitti, si indè grave damnum eveniat, ut si quis sartori acum, quam unicam habet, suffuretur.

Quando domestici furta non admodum damnosa sine magna difficultate restituere nequeunt, prudenter & licitè aget Confessarius, si illis injungat, ut obsequiis extraordinariis damnum compensare studeant.

5. Uxor à viro, filius à patre, si quid non magni pretii accipiat, non furatur: si tamen notabile quiddam fuerit, omninò est restituendum.

6. Si quid contractu oneroso, ut emptione, à fure acceptum sit, sufficit ei id, aut cui ille voluerit restituere, etsi quidam Domino proprio id probabiliter doceant restituendum esse.

7. Qui pauca furatur per vices, ubi summam notabilem explevit, obligatur sub mortali ad totius summæ restitutionem; modò illa pauca sic accepta sint, ut in morali æstimatione, una summa totalis, aut notabilis damnificatio censeri possint: Quia tunc in idem recidit, sive quis ab altero auferat summam notabilem paulatim, sive simul, cum in utroque eventu damnum æquè magnum sustineat proximus. Deinde hæc praxis, utendi v. g. parvis ulnis, aut mensuris, esset graviter perniciosa commercio humano; ut proinde Innocentius XI. rectè prohibuerit propositionem 38. huic doctrinæ oppositam. Fufius hæc deducta invenies supra Tom. 2. Tract. 1. Quest. 9.

8. Sine furti crimine post uxor succurrere necessitati sui patris, aut matris, aut prolis ex alio Matrimonio, etiam nolente marito, ex bonis propriis, aut communibus, dummodò post mortem viri ea, quæ largitur in sua portione computet. Quia illa jure naturæ tenetur eos alere, & maritus debet in hoc consentire. *Navarrus*, *Lessius*, *Diana* Part. 5. Tract. 8. Resol. 34. Quod aliqui ad uxoris fratres, & sorores probabiliter extendunt,

9. Non

9. Non furatur etiam v.g. famulus, qui moderatè utitur tacitè compensatione si stipendium suum (quod supponitur illi promissum, & certè debitum) non possit aliter obtinere. Uti plures docent apud *Layman & Tolet. Lib. 5. C. 15.* contra alios paucos. Et hæc illorum sic limitata doctrina, est omnino aliena à Prop. 37. reprobata ab Innocentio XI. *Famuli & famula domestica possunt occultè heris suis surripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario, quod recipiunt.* Quia hic compensatio illa non relinquitur iudicio famuli, sed requiritur expressè ut salarium illud totum sit illis promissum, & certè debitum, & ut aliter obtineri non possit. Nihil autem horum trium propositio prædicta requirit: & idè illa periculo injusti excessus, & abusus viam pandere videtur.

QVÆRES, An liceat clam, aut etiam per vim propriâ auctoritate rem meam recuperare ab alio injustè detentam?

Respondeo cum distinctione: Si res tua in specie extet apud injustum detentorem, nec possis facile aliter recuperare, licitum esse non tantum clam auferre, sed etiam vim adhibere. Quia perinde agis ac si vim inferres furi volenti rem tuam rapere, aut raptam retinere, quod licitum esse admittit communis sententia.

Quod si res tua apud alium non extet in specie, sed tantum in debito quo alius tibi adstrictus tenetur, quod non facile potes recuperare; tunc dico licitum non esse vi rem æquivalentem eripere, aut debitorem violentâ coactione ad debiti solutionem adigere. Quia debitum ut legitime recuperetur exigit cognitionem causæ, cognitio vero causæ requirit officium iudicis, nemo autem in sua causâ iudex esse potest.

QVÆRES præterea, An ille qui alteri damnum attulit ignoranter, aut non liberè, teneatur ad illud reparandum?

Respondeo negativè. Quia damnum non posuit, damnificatio rationabiliter invito. Assumptum probatur: nemo potest velle, ut quis sibi non inferat noxam, licet de ea inferenda inculpate non cogitet, aut licet necessariò eam inferat, cum non possit rite velle id quod tunc impossibile est. Confirmantur hæc ex Decret. Greg. *Lib. 5. Tit. 36.* de injuriis & damno dato Cap. ult. nec non *Lib. 3. §. ad legem*: quibus consonant Theologi passim omnes unâ cum D. Thoma.

Dices primò, quivis licitè alterum arceat, etiam non liberè agentem, ne se lædat: ergo læsus in casu rationabiliter est invitus.

Respondeo, concedo antecedens, quia alioqui jus se suæque defendendi inutile pro magna parte foret; sed nego consequens, eò quod dispendium illud nec ab illo (uti suppono) nec ab alio inferente evitari poterit.

Instabis, saltem poterit absolutè velle, ut quando jam jactura illa fuerit illata, restauretur ab inferente: hoc enim videtur requirere plena sui defensio.

Respondeo, negando assumptum: defensio ut sit licita, debet fieri modo competenti; qualis non est, si quis vellet obstringere alterum sub reatu pœnæ æternæ vel temporalis ad refarciendum cum æquali detrimento aliquid, cujus ipse causam non magis mortaliter præbuit, quàm si bestia, aut res aliqua inanimata illud effecisset. Aliud est, dum amentem, v.g.

aut furiosum, volentem mihi nocere, simpliciter impedio: Tunc enim non volo fieri aut omitti sponte ab illo aliquid, quod facere aut omittere sic nequit; sed tantum conatus ejus resisto, sicuti resisto furori alicujus bruti vel elemènti, quod nunquam permittitur.

Dices secundò, ille qui posuit causam damnificativam bona fide, tenetur eam re cognitâ removere: ergo etiam tenetur reparare noxam, qui illam intulit eadem fide.

Respondeo, ille de quo in antecedenti, tenetur ad hoc ex Charitate, concedo: ex Justitia, nego. Cum enim illa actio ab eo processerit more non humano, in æstimatione morali tantumdem est, ut ab eo non processisset. Proinde non tenetur eam alter refarcire damnum à se bonâ fide allatum, nequidem ex Charitate: quia non potest refarcire aliquid que damnum secundum se gravi aut æquali, proficere potest prior causam removendo.

Instabis, cum alteruter in casu incommodum subire debeat, satius videtur, ut is ultimatè subeat, qui illud à parte rei intulit.

Respondeo, negando assumptum: etenim ratio consentaneum haud est (ut ex prædictis liquet) obligari creaturam rationalem ad restaurandam peccatorum quam posuit absque ulla culpa. Proinde offensus cogitare potius debet, sibi illud non tam per hominem, quàm per infortunium obvisse. Si tamen prudenter dubitaret, num afferens aut præteriens damnum, aliquam culpam seu negligentiam commississet, tunc licitè posset eum ad reparandum urgere per magistratum, qui juxta leges Civiles in similibus favet damnificato. Et ex his patet, tantum esse hanc resolutionem, quæ in praxi magni saepe momenti est, & passim magis supponitur quàm libiliter.

De aliis Injuriis, & Peccatis, quæ Præcepto 8. p. & 10. adverfantur, ex sequentibus constare debet.

CAPUT VIII.

De Contractu in genere.

Contractus est consensus externus duorum, quo liberè & legitime utraque pars, vel saltem alteri acceptanti, se obligat. In qua definitione, pleræque conditiones ad contractum requisite impleri continentur.

1. Ex quo sequitur primò, non perfici contractum, aut obligationem, si alteri promissisti sic, ut solus sis conficius: imò et si signum externum accesserit, si non acceptaverit alter, contractus nullus est, ac nulla proinde obligatio.

2. Qui ad contrahendum sunt inhabiles, aut quibus jus positivum resistit, nihil agunt contrahendo, v.g. pupilli, fatui &c.

3. Nihil item agitur, si materia contractus sit illicita vel illegitima, uti est res aliena ut cognita.

4. Eadem est ratio, si circa rei substantiam vis, dolus, error versetur, quod accidit, v.g. ubi acetum venditur pro vino, vitrum pro gemma.

5. Si tamen, circa qualitatem tantum, aut circumstantiam ejusmodi accidentalem, error dolusve intercesserit, non ideo contractus continuò est invalidus: Poterit is nihilominus interdum ob injuriam rescindi.

6. Imò nec si ex metu gravi etiam injustè incerto